

Nyt seimellesi seisahdan...

Joulu on varmaan perinteisin vuoden juhlista. Ihmiset, jotka muuten eivät juuri välitä perinteistä tai vanhoista tavoista, tahtovat että jouluna kaikki on niin kuin ennen. Kaikki joulun perinteet eivät kuitenkaan ole kovin vanhoja, se mitä ”ollaan tehty aina” voi olla perinne vähän yli kymmenen vuoden takaa. Tavalliset ihmiset eivät aina kirjoita tarkkaa päiväkirjaa josta voisi tarkistaa asioita. Sain tehtäväksi kirjoittaa yhdestä joulun perinteestä, nimittäin jouluseimestä. Vanhat ihmiset (johon siis itse kuulun) eivät muista tällaista omasta lapsuudestaan. Tosin joulukuvaelma koulun tai kerhon joulujuhlissa on vähän sama asia.

Alun perin kristityt eivät edes viettäneet joulujuhlaa, ensimmäiset merkit sellaisesta löytyvät Roomasta vasta 300-luvulta. Ja meillä pohjan perukoilla ei edes joulun nimi ole kristillinen, sillä keskitalven juhla (Yule) oli alun perin pakanallinen. Siitä posuttu ja tonttu. Mutta takaisin seimeen. Jouluseimi on etenkin Keski-Euroopassa yksi suosituimmista joulukoristeista. Seimiperinne on saanut alkunsa jouluevankeliumin kertomuksesta Jeesuksen syntymästä. Seimi tarkoittaa eläinten ruokakaukaloa, joka tehtiin savesta, kivistä tai puusta. Seimi toimi Jeesuksen ensimmäisenä vuoteena. Nykyään sanalla seimi ja etenkin sanalla jouluseimi tarkoitetaan eri hahmoista ja esineistä sommiteltua Jeesuksen syntymään liittyvän tapahtuman kuvaavaa kokonaisuutta.

Jouluseimi ei ole mikään ”tieteellisesti” oikea kuva Jeesuksen syntymästä. Raamatussa ei mainita, että Jeesus syntyi tallissa, vain että Maria ”kapaloi lapsen ja pani hänet seimeen”. Betlehemissä ei varmasti ollut puisia karjasuojia. Betlehemin ympäristössä on hiekkakivisessä maastossa paljon luolia, jossa karjaa pidettiin. Seimi ei välttämättä ollut puuta, vaan luultavammin savea tai kiveä. Härkää tai aasia ei mainita, vaikka tietysti on luultavaa, että missä on seimi, on myös eläimiä.

Härkä ja aasi on tullut mukaan raamatullisesta perinteestä. Kun ensimmäiset kristityt huomasivat, etteivät kaikki olleet valmiita ottamaan sanomaa vastaan, he muistivat, että Raamatussa on kirjoitettu: ”Härkä tuntee omistajansa ja aasi isäntänsä seimen, mutta Israel ei tunne, minun kansani ei tajua” (Jes. 1:3).

Miten kaikki sai alkunsa?

Jouluseimiasetelman isä on luostariveljstön perustaja Franciscus Assisilainen. Ensimmäinen seimi rakennettiin 1223 maalaistalon talliin italialaiseen Greccion kylään. Tämä voidaan todeta historiallisena faktana, joka on dokumentoitu monessa lähteessä.

Paikka valittiin köyhästä kylästä, sillä Franciscuksen mukaan kaikkialla, missä on rikkaudesta tyhjentyneitä mieltä, on vastaanottavaisuutta joulun sanomalle. Jouluseimi syntyi protestiksi ristiretkiä vastaan. Franciscus lähti syksyllä v. 1219 Italiasta mukaan viidennelle ristiretkelle. Franciscus halusi nähdä omin silmin Jeesuksen syntymäpaikan. Ristiretken tavoitteena oli lyödä muslimiarmeijat ja valloittaa Pyhä maa. Paavi Innocentius III:n mukaan kristinuskon olemuksen kannalta oli tärkeää valloittaa pyhät paikat, jolloin ne saavutetaan myös sisäisesti. Franciscus totesi kuitenkin pian, että hanke perustui väkivaltaan ja tappamiseen. Hän yritti puhua vallanpitäjille järjettä. Muslimit olivat veljiä, sillä aito kristitty näkee ihmisen veljenä jokaisessa luodussa. Lisäksi Franciscus havaitsi, että kristinuskon ja islamin jumalakuva on paljon yhteistä. Taivaallisen Jerusalemin saavuttaminen on hengellinen, eikä maallinen suure, Franciscus arveli. Ristiretken taisteluissa kuoli 6000 ihmistä, ja Franciscus hoiti haavoittuneita noudattaen lähimmäisyyden käskyä. Sotasairaalaansa hän sai itsekin sairauden, johon kuoli myöhemmin, vain 44-vuotiaana.

Franciscus oli ajatellut viettää kerran elämässään joulun Betlehemissä. Taistelujen kauhujen keskellä hänen mielensä muuttui. Hän lähti takaisin ajatuksiin, että rakentaa

Kuva: Ritva Laitinen

Kuvan seimen on tehnyt Eija Pöllänen ja lahjoittanut sen Varkauden seurakunnalle. Sitä voi ihailia Kõnõnpellon seurakuntatalossa.

Betlehemin Assisiin. ”Vaikka emme pääsisi pyhille paikoille, ei kristinuskoko tuhoudu. On taivaallinen Betlehem, ja sen kulissit ovat köyhyyden kulissit, koska Kristus tuli itse köyhäksi”, Franciscus päätteli. Maalaistalon karjatilaa Grecciossa asetettiin kaukalo ja olkia. Eläimet seimen ympärillä olivat karjatilalla oikeita asukkaita. Pyhän perheen esittäjiä ei ollut. Joidenkin tietolähteiden mukaan seimessä kuitenkin oli elävä lapsi. Nyt Grecciossa on pieni luola, jonka freskoihin on kuvattu ensimmäinen seimiasetelma siihen henkilöitä lisäten. Maalauksessa on pyhä perhe, pääosassa madonna ja lapsi, enkelien parvi, lamma, aasi ja härkä, sekä myös Franciscuksen kasvat.

Jouluseimet yleistyivät nopeasti ja tulivat barokkiaikana hyvin suosituiksi. Varsinkin jesuiittaveljestö levitti perinnettä aktiivisesti. Tämä johtui siitä, että heille oli tärkeää tehdä uskon asiat selkeästi havaittaviksi ja ymmärrettäviksi. Noin v. 1870 seimiperinne oli levinnyt naapurimaahamme Ruotsiin, jossa ensimmäiset seimet olivat varakkaisissa roomalais-katolilaisissa kodeissa. Luterilaiseen kirkkoon tapa siirtyi v. 1906, kun Erstan diakonialaitoksessa Tukholmassa oli jouluseimi. Tämä seimi muodostui esikuvaksi ja v. 1929 oli Malmön S:t Petrin kirkossa ensimmäinen jouluseimi kirkkosalissa. Alussa kirkolliset piirit vastustivat tapaa, jota pidettiin ”katolilaisena”. Nyt kyllä kaikissa kirkkoissa on oma seimi.

Jouluseimi tänään

Suomessa tämä tapa yleistyi vasta 1990-luvulla. Varkaudessa on nykyään kaikissa kirkkoissamme jouluseimi. Jotkut ovat yksinkertaisia, mutta erityisesti Kõnõnpellon seurakuntatalon seimi on tosi hieno. Se on yksityiseltä seurakuntalaiselta saatu lahjoitus. Hän on sen itse rakentanut, ja se on kyllä pieni nähtävyyks.

Monella seudulla jouluseimiperinne on muodostunut hyvin laajaksi. Rakennetaan isoja (kokonaisen kylän kokoisia) tai hyvin paikallisia seimiä. Tarkoitin sillä, että joulun ihme siirretään omalle paikkakunnalle ja laitetaan henkilöille paikallisia tunnuspiirteitä, esim. vaatteet ja kasvonpiirteet. Afrikassa Jeesus-lapsi on usein mustaihoinen. Tällä halutaan varmaan korostaa sitä, että joulun ihme on kaikille ihmisille sama, riippumatta paikasta, jossa he elävät. Joulun sanoma tulee juuri meille.

Puolan Krakovassa syntyi mielenkiintoinen perinne 1800-luvun keskivaiheilla. Perinteen muodostivat paikalliset muurarit. Seimi muokattiin niin, että siihen sisältyivät niin Krakovan historiallisen keskustan näkymät kuin fantasiaaiheet. Joskus näitä käytettiin nukkenäytelmien taustana, jos aiheena oli Jeesuksen syntymä. Joskus niitä myös kannettiin nähtäväksi, kun kierrettiin laulamassa joululauluja kaupungin asukkaille. Tämän perinteen jatkajat ovat muodostaneet

kansainvälisen verkoston, ja järjestävät vieläkin vuosittain kilpaluja, joissa kilpaillaan hienoimmasta seimestä.

Koska meillä Varkaudessa perinteet liittyvät puuhun, paperiin ja metalliin, olisi jännittävää nähdä varkauteleinen jouluseimi. Siis sellainen, jossa Jeesus syntyy Varkauden maisemissa. Onhan kaupunkimme kuuluisin taideteos, Segerstrålen fresko, kuvaus siitä, miten Jeesus seisoo keskellä Varkauden maisemia, maanviljelijäperheen ja paperityömiesten välillä. Itse en rohkene ryhtyä tähän, koska minulla on ne kuuluisat ”viisi peukkaa ja kaikki keskellä kämmentä”. Toivotavasti joku vastaa haasteeseen.

Ja sitten internetissä...

Tämä kirjoitus on kirjoitettu käyttäen hyväksi netin tarjoamia resursseja. Missä länsimaiset ihmiset ovat yhteistoiminnassa, siinä netti on lähellä. Netistä saa tietää, mistä perinne on tullut, ja sieltä voi ostaa hienoja seimiasetelmia, saada vinkkejä, miten voi tehdä joko yksinkertaisen paperisen seimen tai rakentaa huikene puolalaisen perinnesenimen. Keskustelupalstalla voi kirjoitella ihmisten kanssa, joita myös kiinnostavat erilaiset joulun perinteet. Jos juuri tämä aihe kiinnostaa, niin aloita hakusanalla ”jouluseimi” tai ”christmas crib”. Vain mielikuvitus asettaa tässäkin rajat.

Göran Ekroth

Kuva: Juhani Ollikainen

Palkittu Jarmo Ikonen ja vaimonsa Toini sekä Varkaus-seura ry:n puheenjohtaja Raimo Sikanen.

Jarmo Ikonen palkittiin kotiseututyöstä

Jarmo Ikoselle luovutettiin Varkaus-salissa Itsenäisyyspäivän juhlassa 6.12. Varkaus-seura ry:n esityksestä Suomen Kotiseutuliiton hallituksen myöntämä Harrastusmitali ja Kunniakirja tunnustuksena ansioista paikallisessa kotiseututyöstä. Mitalin ja Kunniakirjan luovuttivat Kotiseutuliiton hallituksen jäsen Kirsi Moisander ja Varkaus-seura ry:n puheenjohtaja Raimo Sikanen.

Jarmo Ikonen on ollut Varkaus-seura ry:n jäsen 40 vuotta, ja hän toimi yhdistyksen johtokunnassa rahastonhoitajana 33 vuotta. Hänen toiminta-aikansa näkyvimpiä tuloksia olivat Kotiseutukeskuksen rakennusten täydellinen saneeraus

alkuperäiseen asuunsa ja niissä toiminnan käynnistäminen. Jarmo Ikonen ja silloinen puheenjohtaja muodostivat aikaansaavan kak-sikon! Muista toiminnoista voisi mainita konsertit, kotiseutu- ja maakuntaretket, näyttelyt, juhlalliset jne. Paljon mahtuu 40:een vuoteen! Jarmo Ikonen osallistui myös Varkaus-seura ry:n 50-vuotishistoriikkiin kokoamiseen, jossa suurena apuna oli hänen ja Toini-vaimonsa ansiokkaasti kokoamat leikekirjat ja Jarmo Ikonen ottamat valokuvat.

Varkaus-seura ry onnittelee Jarmo Ikonen hänen saamastaan Harrastusmitalista ja Kunniakirjasta!

Sirpa Ollikainen